
IRAK'TA GÖZLER 'TARTIŞMALI BÖLGELER'DE

12.04.2017

Ulusalpost (11 Nisan 2017)

- Irak'ta merkezi hükümet ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasındaki "tartışmalı bölgeler" in statüsünün belirlenmesi meselesi, son haftalarda yaşanan gelişmelerin ardından yeniden gündeme gelmeye başladı.

Kerkük'te önce "bayrak krizi" ardından il meclisinin tek taraflı referandum kararıyla tansiyon yükselirken, bu gelişmeler Bağdat ile Erbil'i tartışmalı bölgeler meselesinin çözümü için adım atmaya yöneltti.

Irak Başbakanı Haydar el-İbadi, bu çerçevede geçen hafta Bağdat'ta temaslarda bulunan IKBY heyetini kabul etti. Görüşmede tarafların, Kerkük sorununa çözüm için anayasanın 140. maddesinin önündeki engellerin kaldırılmasında mutabık kaldıkları, ayrıca terör örgütü DEAŞ sonrası bölgede nüfus sayımının yapılmasının önemini vurguladıkları belirtildi.

Böylece, Irak anayasasına göre 2007 yılında hayata geçirilmesi gereken 140. madde için 10 yıl sonra ilk defa adım atılmış oldu.

Yaşanan gelişmelerin ardından DEAŞ sonrası Irak'ın en önemli gündem maddesinin, yüzde 95'i fiilen Peşmerge güçleri tarafından kontrol edilen "tartışmalı bölgeler" in statüsünün karara bağlanması olacağı tahmin ediliyor.

140. Madde nedir?

Irak'ta ABD'nin inisiyatifi ile hazırlanan 2005 Anayasasında, IKBY'nin sınırları içinde olduğunu iddia ettiği ancak merkezi hükümete göre nüfusunun çoğunluğunu Arap ve Türkmenlerin oluşturduğu "tartışmalı bölgeler" in statüsünün belirlenmesiyle ilgili yol haritası çizildi.

Anayasanın 140. maddesine göre, söz konusu bölgelerde 2007 sonuna kadar önce nüfus sayımı, ardından referandum yapılması kararlaştırıldı. Ancak 140. madde, eski Irak Başbakanı Nuri el-Maliki'nin izlediği mezhepçi politikalar ile Kürt, Türkmen ve Araplar arasındaki uyuşmazlıklardan ötürü uygulanamadı. Anayasada referandum için belirlenen tarihin üzerinden 10 yıl geçmesine rağmen bu konuda herhangi bir ciddi adım atılmadı.

Tartışmalı bölgelerin kontrolü kimin elinde?

Irak'taki Baas rejiminin 2003 yılında yıkılmasından sonra, IKBY'nin en güçlü iki partisi Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne (KYB) bağlı Peşmerge güçleri, Kerkük başta olmak Musul'un Sincar, Diyala'nın Hanekin ve Salahaddin vilayetinin Tuzhurmatu ilçesinde

varlık göstermeye başladı. Bu iki partinin askeri gücünün yanı sıra siyasi faaliyetleri de artmaya başladı ve bu bölgelere yoğun bir Kürt göçü yaşandı.

Terör örgütü DEAŞ'ın 10 Haziran 2014'te ülkenin ikinci büyük kenti Musul başta olmak üzere birçok bölgeyi ele geçirmesinin ardından, Kürt güçleri güvenlik zaafından doğan fırsatı değerlendirmek için hemen tartışmalı bölgelerde kontrolü sağlamaya başladı.

Irak ordusundaki askerlerin çok sayıda silah ve mühimmatla birlikte üslerini terk etmesinden sonra tartışmalı bölgelerin büyük bölümü KYB ve KDP Peşmergelelerinin hakimiyetine geçti.

IKBY Tartışmalı Bölgelerden Sorumlu Bakanı Nasrettin Sait, AA muhabirine yaptığı açıklamada, "DEAŞ'ın ortaya çıkmasından sonra Peşmerge güçleri tartışmalı bölgelerin yaklaşık yüzde 95'inde kontrolü sağladı. Sadece Şengal'de (Sincar) birkaç köy DEAŞ'ın elinde duruyor." dedi.

Söz konusu bölgelerde tek başına varlık göstermeye başlayan Kürt güçleri, daha sonra geniş ve derin hendekler kazıp ana yollar üzerinde kontrol noktaları kurarak fiili sınırları çizdi. Bu bölgelerde Irak bayrağının yanı sıra tüm kamu binaları üzerinde de IKBY bayrağı asılmaya başlandı.

Tartışmalı bölgeler nereleri kapsıyor?

Irak merkezi hükümeti ile IKBY'nın bugünkü mevcut resmi sınırları arasında kalan Diyala, Salahaddin, Kerkük ve Musul vilayetleri sorunlu bölgeler arasında yer alıyor.

Kerkük vilayetinin tamamı, Diyala'nın Hanekin ilçesi ve ona bağlı Celavla, Sadiye, Karatepe kasabaları, Salahaddin'in Tuzhurmatu ilçesi ve Musul'un Sincar, Hamdaniye, Telkeyf ve Mahmur ilçeleriyle Zummar, Sinun, Rabia, Başika ve Güver kasabaları tartışmalı bölgelere giriyor. Bu bölgelerin büyük kısmı fiilen Peşmerge'nin kontrolünderken, Tuzhurmatu'da mezhepçi yaklaşımla bilinen, İran destekli Haşdi Şabi güçleri de var.

Sorunlu bölgenin demografik yapısı

Kürtler, 2003 yılında özellikle Kerkük vilayeti başta olmak üzere tüm tartışmalı bölgelere yoğun bir göç başlattı. Statüsü henüz belli olmayan bölgelerde Kürtlerin yanı sıra Türkmenler, Araplar, Ezidiler ve Hristiyanlar yaşıyor.

Kerkük vilayetinde ağırlıklı nüfusu Türkmenler oluşturuyor. Diyala'nın Karatepe ve Salahaddin'in Tuzhurmatu ilçesinde de Türkmenler yoğun nüfusa sahip.

Ezidiler, Musul'un Sincar ilçesi ve Başika kasabasında, Hristiyanlar ise Musul'un Telkeyf, Hamdaniye ve Başika kasabasında yaşıyor.

DEAŞ'ın saldırılarından dolayı söz konusu bölgelerdeki birçok Sünni Arap, evlerini terk edip farklı bölgelerde iç göçmen olarak hayata tutunmaya devam ediyor.

IKBY Bakanı Sait, "Tartışmalı bölgelerin nüfusu hakkında sağlıklı verimiz yok. DEAŞ'tan dolayı birçok vatandaş bölgesinden oldu. Bu yüzden herhangi bir tahminde bile bulunmak doğru değil." diye konuştu.

Doğal kaynaklar

Irak'ın petrol üretiminin yüzde 40'ı tartışmalı bölgelerin başında gelen Kerkük'te gerçekleşiyor. Burada 5 önemli petrol kuyusu var. Kerkük'ün yanı sıra Musul'un Şeyhan ilçesinde de petrol

ıkarılıyor. Musul'un Mahmur ve Sincar ilçesinde ise petrol arama çalışmaları devam ediyor.

Zengin petrol yataklarının yanı sıra Musul ovasına hayat veren Dicle Nehri'nin bir kısmı da tartışmalı bölgelerden geçiyor. Bu nehir sayesinde verimli topraklara sahip Musul ovasında buğday, pamuk, patates gibi birçok ürün ekiliyor, ayrıca son dönemlerde bölgede seracılık da yapılıyor.

Kaynak/Source: